

فصل دوم

تجزیه و تحلیل مالی

فاطمه نبی پور میدی

نسبت‌های مالی

• الف) نسبت‌های نقدینگی

- ۱- سرمایه در گردش خالص
- ۲- نسبت جاری
- ۳- نسبت آنی

• ب) نسبت‌های فعالیت

- ۱- نسبت‌های گردش حساب‌های دریافتی (مطالبات)
- ۲- دوره وصول حساب‌های دریافتی (مطالبات)
- ۳- نسبت‌های گردش موجودی کالا
- ۴- دوره گردش موجودی کالا
- ۵- دوره گردش عملیات
- ۶- نسبت‌های گردش مجموع دارایی‌ها

ادامه

• (ج) نسبت‌های اهرمی (بدهی)

- ۱- نسبت بدهی
- ۲- نسبت بدهی به ارزش ویژه (حقوق صاحبان سهام، سرمایه، خالص دارایی)
- ۳- نسبت توان پرداخت بهره (پوشش هزینه بهره)

• (د) نسبت‌های سودآوری

- ۱- نسبت سود ناخالص به فروش
- ۲- نسبت سود خالص به فروش
- ۳- نرخ بازده سرمایه گذاری (ROI یا ROA)
- ۴- نرخ بازده حقوق صاحبان سهام (ROE)

• (ه) نسبت‌های ارزش بازار

- ۱- سود هر سهم (Eps)
- ۲- قیمت هر سهم ($\frac{P}{E}$)

الف) نسبت‌های نقدینگی

- توانایی و قدرت پرداخت شرکت را در مورد بدهی‌های کوتاه مدت بررسی می‌کند و یا توان پرداخت بدهی‌های جاری شرکت توسط دارایی‌های جاری را نشان می‌دهد اگر وضعیت نقدینگی ضعیف باشد ممکن است شرکت نتواند به موقع اصل و بهره بدهی را پرداخت کند.

- **۱- سرمایه در گردش خالص:** تفاوت دارایی‌های جاری و بدهی‌های جاری است. دارایی‌های جاری شامل وجه نقد و دارایی‌هایی است که ظرف یک سال به وجه نقد تبدیل شده یا به فروش رفته یا مصرف می‌شود و بدهی‌های جاری بدهی‌هایی هستند که باید ظرف مدت یک سال از محل دارایی جاری یا ایجاد بدهی جدید پرداخت شود.

- $\text{بدهی جاری} - \text{دارایی جاری} = \text{خالص سرمایه در گردش}$

• **۲- نسبت جاری:** حاصل تقسیم دارایی‌های جاری و بدهی‌های جاری است. این نسبت تحت نوسانات فصلی می‌باشد و شرکتی که در کوتاه مدت دارای مشکلات استقراض است باید نسبت جاری بالایی داشته باشد. متوسط صنعت برای این نسبت ۵/۲ می‌باشد یعنی دارایی ۵/۲ برابر بدهی جاری است.

$$\bullet \text{ نسبت جاری} = \frac{\text{دارایی‌های جاری}}{\text{بدهی‌های جاری}}$$

• **۳- نسبت آنی:** این نسبت آزمون دقیقتر نقدینگی شرکت است و از تقسیم دارایی‌های آنی به بدهی‌های جاری بدست می‌آید (اگر از دارایی‌های جاری موجودی کالا و پیش پرداخت را کسر کنیم دارایی آنی بدست می‌آید).

• (پیش پرداخت‌ها + موجودی‌ها) - دارایی‌های جاری = دارایی‌های آنی

$$\bullet \text{ نسبت آنی} = \frac{\text{دارایی‌های آنی}}{\text{بدهی‌های جاری}}$$

مثال

• دارایی جاری شرکت آزاد 300,000,000، بدهی‌های جاری آن 150,000,000، موجودی کالا 30,000,000 و پیش پرداخت 20,000,000 می‌باشد. سرمایه در گردش، نسبت جاری و نسبت آنی را بدست آورید.

$$\text{خالص سرمایه در گردش} = 300,000,000 - 150,000,000 = 150,000,000$$

$$\text{نسبت جاری} = \frac{300,000,000}{150,000,000} = 2$$

$$\text{دارایی‌های آنی} = 300,000,000 - (30,000,000 + 20,000,000) = 250,000,000$$

$$\text{نسبت آنی} = \frac{250,000,000}{150,000,000} = 1.67$$

ب) نسبت‌های فعالیت

• میزان بکارگیری دارایی‌های شرکت توسط مدیران یا میزان کاربرد دارایی‌ها و مصرف منابع مالی شرکت را اندازه‌گیری می‌کند. نسبت‌های فعالیت، میزان مشارکت حساب‌ها در تحقق فروش را نشان می‌دهند. این نسبت‌ها غیر از عملکرد حساب‌ها، توان نقدینگی شرکت را نیز نشان می‌دهند.

• ۱- نسبت گردش حساب‌های دریافتی (مطالبات): تعداد دفعات وصل مطالبات در طی یک سال را نشان می‌دهد.

$$\text{نسبت گردش مطالبات} = \frac{\text{خالص فروش}}{\text{متوسط مطالبات}}$$

$$\text{متوسط مطالبات} = \frac{\text{مطالبات پایان دوره} + \text{مطالبات اول دوره}}{2}$$

- ۲- دوره وصل حساب‌های دریافتنی (مطالبات): تعداد روزهایی است که طول می‌کشد تا طلب‌های شرکت وصول شود.

$$\bullet \text{نسبت گردش مطالبات} = \frac{365}{\text{دوره وصول مطالبات}}$$

• مثال:

اگر فروش سال X_2 شرکت فجر 80,000,000 و مانده مطالبات ابتدا و پایان دوره این سال به ترتیب 15,000,000 و 20,000,000 باشد. نسبت گردش مطالبات و دوره وصول آن را بدست آورید.

$$\text{نسبت گردش مطالبات} = \frac{80,000,000}{17,500,000} = 4.57$$

$$\text{متوسط مطالبات} = \frac{20,000,000 + 15,000,000}{2} = 17,500,000$$

$$\text{دوره وصول مطالبات} = \frac{365}{4.57} = 79.86 \approx 80$$

• ۳- نسبت گردش موجودی کالا: این نسبت نشان می‌دهد که در سال چند بار (دفعه) کالا خرید و فروش می‌شود. نگهداری بیش از حد موجودی کالا باعث تحمل هزینه‌های انبارداری و خرابی کالا و نگهداری کم موجودی کالا باعث ریسک فقدان موجودی و توقف تولید می‌شود. مدیر مالی باید بداند موجودی کالا را در چه حدی نگه دارد.

$$\text{نسبت گردش موجودی کالا} = \frac{\text{بهای تمام شده کالای فروش رفته}}{\text{متوسط موجودی کالا}}$$

$$\text{موجودی کالا پایان دوره} + \text{موجودی کالا اول دوره} = \frac{\text{متوسط موجودی کالا}}{2}$$

- ۴- دوره گردش موجودی کالا: مقدار روزهایی است که برای هر بار خرید و فروش کالا طول می کشد (به طور متوسط کالا چند بار یا چند روز یکبار طی سال به انبار وارد و از آن خارج شده است).

$$\bullet \text{نسبت گردش موجودی کالا} = \frac{365}{\text{دوره گردش کالا}}$$

- مثال:

در مثال شرکت فجر اگر بهای تمام شده کالای فروش رفته 50,000,000 و موجودی کالای اول و پایان دوره به ترتیب 45,000,000 و 50,000,000 باشد. نسبت گردش کالا و دوره گردش کالا را بدست آورید.

$$\text{نسبت گردش موجودی کالا} = \frac{50,000,000}{47,500,000} = 1.05$$

$$\text{متوسط موجودی کالا} = \frac{45,000,000 + 50,000,000}{2} = 47,500,000$$

$$\text{دوره وصول مطالبات} = \frac{365}{1.05} = 347.61$$

• ۵- دوره گردش عملیات: دوره گردش عملیات یک واحد تجاری تعداد روزهایی است که موجودی کالا و مطالبات آن به وجه نقد تبدیل می‌شود و هرچه کوتاه‌تر باشد برای شرکت بهتر است.

• دوره وصول مطالبات + دوره گردش موجودی کالا = دوره گردش عملیات

• مثال:

دوره گردش عملیات شرکت فجر را بدست آورید.

$$\text{دوره گردش عملیات} = 79.86 + 347.61 = 427.47$$

- ۶- نسبت گردش مجموع دارایی‌ها: این نسبت برای ارزیابی توانایی به کارگیری مؤثر دارایی‌ها مورد استفاده قرار می‌گیرد.

$$\bullet \text{ نسبت گردش مجموع دارایی‌ها} = \frac{\text{فروش خالص}}{\text{متوسط مجموع دارایی‌ها}}$$

• مثال:

اگر مجموع دارایی‌های اول و پایان سال شرکت فجر 220,000,000 و 200,000,000 باشد. نسبت گردش دارایی‌های این شرکت را به دست آورید.

$$\text{نسبت گردش مجموع دارایی‌ها} = \frac{80,000,000}{210,000,000} = 0.38$$

$$\text{متوسط مجموع دارایی‌ها} = \frac{220,000,000 + 200,000,000}{2} = 210,000,000$$

ج) نسبت‌های اهرمی (بدهی)

- این نسبت‌ها میزان استفاده از بدهی در ساختار سرمایه و تأمین مالی شرکت را نشان می‌دهد. توانایی پرداخت بدهی‌ها به سودآوری شرکت بستگی دارد زیرا شرکت در حالتی می‌تواند سودآور باشد که در بلند مدت بتواند بدهی‌هایش را پرداخت کند. باید نسبت‌های بدهی ضربدر ۱۰۰ شود.
- **۱- نسبت بدهی:** این نسبت درصد وجوهی را نشان می‌دهد که از طریق بدهی تأمین می‌شود.

$$\text{نسبت بدهی} = \frac{\text{بدهی‌ها}}{\text{دارایی‌ها}}$$

- ۲- نسبت بدهی به ارزش ویژه (حقوق صاحبان سهام، سرمایه، خالص دارایی): این نسبت نشان می‌دهد در مقایسه با وجوهی که از طریق صاحبان سهام تأمین می‌شود، چقدر از منابع مالی توسط بدهی به دست آمده است.

نکته: این نسبت معیار مهمی از توانایی پرداخت بدهی است.

$$\text{نسبت بدهی به ارزش ویژه} = \frac{\text{مجموع بدهی ها}}{\text{حقوق صاحبان سهام}}$$

- ۳- نسبت توان پرداخت بهره (پوشش هزینه بهره): این نسبت تعداد دفعاتی را نشان می‌دهد که سود قبل از مالیات می‌تواند هزینه بهره را پوشش دهد. این نسبت معیاری از حاشیه ایمن است یعنی تا چه حد شرکت می‌تواند کاهش در سود را تحمل کند.

$$\text{نسبت توان پرداخت بهره} = \frac{\text{EBIT (سود قبل از بهره و مالیات)}}{\text{I (هزینه بهره)}}$$

مثال:

- در شرکت فجر اگر در پایان سال X_2 مجموع بدهی‌ها 110,000,000، سود قبل از بهره مالیات 20,000,000 و هزینه بهره 2,000,000 باشد، نسبت‌های اهرمی را محاسبه کنید.

$$\text{نسبت بدهی} = \frac{110,000,000}{200,000,000} = 0.55$$

$$\text{نسبت بدهی به ارزش ویژه} = \frac{110,000,000}{90,000,000} = 1.22$$

$$\text{نسبت توان پرداخت بهره} = \frac{20,000,000}{2,000,000} = 10$$

15 نکته: وقتی دارایی اول دوره و پایان داریم و متوسط لازم نداشت دارایی پایان دوره را برمی‌داریم.